

vament en *a vegades* en O. C., 698a; crec que aquest canvi no és degut a ell mateix, i si és així aquestes pantalones de corrector pedant són ben condemnables. En el Rosselló ja ho trobem a princ. S. XIV: «*De vegades* propheta se fa per feyts --- *de vegades* los dits e-ls feyts són maniffests --- *De vegades* són vejares que dits e feyts sien per visió ymaginària, axí quant la roda a Ezechiel en lo mig de la roda ---» (RLR XXXII, 358).

A Lleida en trobem una variant ponderativa, en el següent: «Mn. Bernat Aguilar --- pregà al Consell volguessen adobar la clavaguera que baixava pel cantó del església del St. Joan, la qual done gran enfeció als que per allí passen, hoc encara que, *de grans vegades*, han de tenir la porta de Sant Johan tancada, perquè la mala odor no entre dins», doc. de 1469 (Lladonosa, *Ci. de Lleida*, 186). A l'E. Mj. es troba ocasionalment en cast., una forma combinada, sobretot en arag., *a las de vezes* en el P. de Yúçuf (versió B, 109d, RABM 1902, 16), *a las de vegadas* en el Fur de Terol, 92c, i en un text del S. XIV, que no semblaria ser arag. (p. p. RHisp. VIII, 506 i 508); *a les de vegades*, 1502 (*Dicc. Cat.-Al.* 12.20, cat. fronterer).

Entre els escr. Renaix., més aviat trobem *de vegades*, almenys en alguns dels millors: així ja en l'Atil. de 1867: «Sovent, ab llurs joguines, deixant-los al herbatge, / un frescal *de vegades* cercàvem vora'l riu, / de tarongina, sàlides florides y brostatge / als cisnes d'ales blanques emmanlevant lo niu» (VI, 17b) (vers canviat en la versió de 1878); però també és en aquesta: «¿Hont sou, mes flors, marcívoles Hesperides, ahont? / --- / Sols ronques veus de monstre responen *de vegades*: / aquell de qui són presa, per què 'm deixava a mi?» VIII, 29a. «Per aqueixes cristianes que, ab tota la bona fe, *de vegades* afegeixen disbarat sobre disbarat, s'ha inventar lo 'tretze són tretze', perquè lo que 'ls falta de judici ho solen tenir de temeràries», Genís Aguilar (*Mercè de Bellamata*, J. Flo. 1878, 196); Coromines, *Presons Imag.*, 119 (context a *desbotar*, BOT); «*de vegades* la joglaria és una escola per a muntar a la més alta dignitat trobadoresca», Nicolau d'Oliwer (*Paisatge de la N. Història*, 9).

En els parlars més occidentals tinc nota de *a vegades*, per exemple a Benasc (1965), i en el País Val., però entre valencians *a vegades* ha pres secundàriament el sentit de 'potser', evolució semàntica paral·lela a la del cast. i port. *tal vez*, cosa que es nota sobretot en la zona entre CastPna. i Val. («*a vegades* --- téns kámbi?») Suera, Almenara, Torres-Torres (1961). Però també està en curs *de vegades*, entre val., en el seu sentit corrent (article signat 'Argos' en «El Camí», 14-x-33). De *tal vegada* 'potser' tractem a l'article TAL.

A la *vegada* s'usà també en aquest sentit però només en algun text de l'època arcaica: «jo comprava d'els aquest forn per 6 sol; i per 7, *a la vegada*» 1260-75 (BABL VII, 233). L'acc. corrent d'això és 'al mateix temps': «Quan heu passat una gran pena --- la por de trobar-s'hi altre cop, esparvera més que la mateixa desgràcia: en el cervell s'hi deixonden els records de tots els sofriments *a la vegada*», Coromines (*Presons Im.*, 60

195); i certament no és criticable, però a condició que no ens faci oblidar ni negligir *alhora* i l'altre sinònim (cf. *LleuresC*, 70, 76). El més curiós és que a Ribagorça s'ha desenrotllat, en aquesta combinació i amb la del sinònim arcaic *vets*, el sentit de 'aleshores', típic del gascó *alavets*: *a la vegada va vindre* 'llavors', Queixigar, però *alabéth* amb aquest sentit al Mont de Roda.

Tota vegada en cat. fou cosa sobretot de la llengua antiga. I el seu sentit allavors no és el que s'ha desenrotllat en cast. en la locució causal *toda vez que*: pot ser simplement el mateix que *tantes vegades com* — que també estava en ús: «ordonam que quant e ay-tantes *vegades* com entre alguns dels dits confreres, presents o esdevenidors ---», doc. de confraries de 1380, *CoDoACA* XL, 244—: «per l'orde dels frame-nors / fuy e seré molt honrada: / molts mestres e grans doctors / ha en mi *tota vegada*», Turmeda, *Div. Mall.*, esr. 41; «conclou que és apareyhat, *tota vegada*, de seguir la volentat --- del archabisbe, segons manera, emperò, a mon semblant, sofisticada e enricada, axí com veurets, senyors, ésser contengut en la sua resposta» a. 1323 (Finke, *Acta Ar.* III, 435). Algun cop, menys sovint, prengué en català antic el valor de 'tanmateix, emperò' (com el terme fr. paral·lel *toutefois*): «ferí'n un altre e trancà la lance: e, *tota vegade*, l'abaté a terra», Reixac (*Q.*, 104.13, traduint *totes voies*).

El que no s'ha de fer mai és usar *tota vegada* que amb el valor causal que dona a *toda vez que* el castellà, com insistí sovint Fabra en les seves obres gramaticals, tot aportant testimonis medievals de l'ús correcte en docs. cat. del S. XIV (*La Coord. i la Sub.*, 16-17).

DERIV.: *Veguer*, del ll. VICARIUS 'el qui té les vices o representació d'un poderós de més autoritat': mot heretat en forma romànica i pròpia només del cat. i l'oc. *veguier*, car el fr. *viguier* és manlleu de l'oc., i el cast. *veguer* [S. XIX], ho és del català [Ss. XI, XIII]: «B. Od., *veger* del Còmite <de Conflent> levà dels Puçals, 18 vacas ---», doc. d'Aiguatèbia princ. S. XVI, PPujol (*DocVgÜrg.*, 7.5).

Fins a l'any 1055 no es parla d'un *veguer* del Comte de Barcelona, anomenat el 1113 *veguer del Castell Vell* de Barcelona: en aquest castell Vell tenien la cort de justícia, i hi havien, doncs, absorbit les funcions administratives del vescomte; en aquest any era veguer Guislabert Udaldar (1090-1126); R. Berenguer III, el 1125, declarà aquestes funcions foses amb les de la Cort Comtal; ell mateix, el 1131, confirma el vescomtat per a Reverter, fill de Guislabert Ud., capità general de Marroc, on romangué tota la vida: s'ha acabat, doncs, el vescomte, com a oficial administratiu i es consolida el Veguer del Castell Vell, CaCandi, BABL IX, 117.

Cf. Joan Coromines, *El que s'ha de saber de la llengua cat.*, pp. 80-81. «Lo canonge de misericòrdia --- era advocat als pobres e --- reprenia los advocats qui falsament menaven los plets --- un pagès prenia tort de un camp --- era estat moltes vegades a la cort, e lo